

Arbejdstidsspørgsmålet – en tilbagevendende knast i lærernes overenskomstforhandlinger

Lærerne har aldrig været i en større arbejdskonflikt, men i år er ikke første gang Forligsinstitutionen er involveret i deres overenskomstforhandlinger. Det skete også i 1995 og i 1999, hvor problemet ligeledes var uenighed om arbejdstid. Forligsinstitutionen bilagde da uenighederne midlertidigt. Det kan stadig nå at ske denne gang, så lockouten undgås.

ANALYSE

Mikkel Mailand & Nana Wesley Hansen

Fagbladet Folkeskolen 20. marts 2013

Det kan godt være, at lærerformand Anders Bondo Christensen i medierne fremstår som noget af en stridsmand i øjeblikket, men kikker man ned igennem historien glimrer lærerne med deres fravær på listen over grupper af offentlige ansatte, der har været i konflikt. På listen findes ellers både akademikere, socialrådgivere, sygeplejersker, laboranter og sosu-assistenter. Men lærerne har været tæt på et par gange, og arbejdstidsspørgsmålet har også ved de lejligheder været stridens kerne.

I 1993 overgik lærerne fra det statslige til det kommunale overenskomstråde. Herefter skulle nyansatte lærere overenskomst- og ikke tjenestemandsansættes, hvilket bl.a. gav dem ret til at strejke. Det var også ved denne lejlighed, at man indførte registrering af alle opgaver opdelt på undervisning, forberedelse og øvrig tid.

Overenskomsterne i 1995 og 1999

Men der var fra starten utilfredshed med arbejdstidsreglerne. De blev opfattet som et optællingstyranni, der vanskeliggjorde det professionelle arbejde. Ved

OK 1995 indgik KL og DLF derfor en aftale om regelforenkling. I dele af DLF var man dog ikke tilfredse. En del fandt stadig reglerne for bureaukratiske og mente ikke, at de gav lærerne den fornødne tid, som de selv kunne disponere over i deres pædagogiske arbejde. Forliget blev derfor stemt ned, men et nyt kompromis, som gav bedre mulighed for at indgå aftaler om øvrig tid på den enkelte skole, blev efterfølgende fundet i Forligsinstitutionen.

Tilfredsheden med aftalen fra '95 var dog ikke større, end at parterne i '99 igen ændrede den. Der blev nu givet endnu bedre muligheder for lokale løsninger, og gjort endnu et forsøg på at aflive optælleriet. Men igen stemte DLF-medlemmerne forliget ned, omend kun med et snævert flertal. Forligsinstitutionen måtte derfor nok en gang på banen. Med forligsmandens hjælp enedes parterne om enkelte justeringer, der efterfølgende blev stemt hjem ved urafstemningen. Strejkeretten kom altså heller ikke i anvendelse denne gang.

De to overenskomstfornyelser viser to ting: Den ene er, at arbejdstidsspørgsmålet længe har været en øm tå. Der har været uenighed mellem DLF og KL om balancen mellem ledelsesret og medbestemmelse, og internt i DLF har man skullet balancere mellem faste rammer om arbejdstiden, bl.a. for at undgå ulønnet arbejdstid, og rum til at gennemføre det pædagogiske arbejde professionelt. Det er en udfordring som vores kollegaer Jesper Due og Jørgen Steen Madsen har formuleret som at skulle 'gå på to ben', et fagforeningspolitisk og et pædagogisk.

Forligsinstitutionens rolle

For det andet viser forløbene fra halvfemserne, at der ikke er noget nyt i, at Forligsinstitutionen er involveret i at løse overenskomstknavter på lærerområdet. Det nye er, at Forligsinstitutionen er involveret på baggrund af et lockout-varsel.

Endvidere er det værd at bemærke, at 'Forligsen' faktisk gjorde en forskel i de to forløb. Det kan den også nå at gøre i det aktuelle forløb, hvor KL og DLF nu har mødtes nogle gange. Parterne er pålagt tavshed om drøftelserne, så det er svært at vide, hvordan det går. Men fra debatten i medierne har man i skrivende stund (14. marts) ikke indtryk af, at en aftale er lige opover.

Hvilke veje kan det gå?

Der er forskellige scenarier for det videre forløb. En mulighed er, at KL og DLF tilslutter sig en mæglingsskifte fra forligsmanden (der i dette tilfælde er en kvinde og hedder Mette Christensen). Det kan så danne baggrund for fremsættelsen af et egentligt mæglingforslag, der kan sendes til afstemning. Her tror mange, at det handler om at 'mødes på midten'. Men det gør det ikke nødvendigvis. Forligsmanden skal tilstræbe en aftale, som hun mener, den ville have set ud

efter en konflikt. Det vil sige, at magtforholdet mellem parterne skal indregnes. Og så kan man jo gætte på, hvem forligsmanden synes står stærkest. Lykkes det at fremkomme med et mæglingsforslag, som efterfølgende accepteres af KLs hovedbestyrelse og DLFs medlemmer, bliver lockouten ikke iværksat.

En anden mulighed er, at Forligsinstitutionens mæglingsforslag forkastes, så lockouten bliver en realitet. Et sandsynligt forløb er så, at et folketingsflertal kommer med et lovindgreb, der afslutter konflikten, og at dette lovindgreb formuleres på baggrund af forligsinstitutionens mæglingsforslag. Da forligsmændene er udpeget af arbejdsmarkedets parter, sikres det med denne metode, at indgrebet har en vis legitimitet hos parterne - selvom de måske helst havde været et politisk indgreb foruden.

En tredje mulighed er et politisk indgreb, der ikke bygger på Forligsinstitutionens mæglingsforslag eller mæglingsskitse. Det kan blive aktuelt, hvis mægling opgives, inden der er kommet noget på skrift, eller hvis folketingsflertallet af den ene eller anden grund ignorerer dette. Der er ingen foregående eksempler herpå i den offentlige sektor, men storkonflikten i forbindelse med den private sektors forhandlinger i 1985 afsluttedes på denne måde.

Vi vil ikke her spå om, hvad der er det mest sandsynlige forløb - det er der så mange debattører, der gør. Vi vil nøjes med at konstatere, at et forlig vil bære mindst véd til bålet med beskyldninger om politisk indblanding i den danske model - og sikkert også give de mest medgørlige skolelærere, når den kommende reform skal implementeres. Det modsatte vil være tilfældet, hvis det ender med politisk indgreb, der ikke bygger på forligsinstitutionens bestræbelser.

FAOS

16.05.13